

James Bond og NS-etterkommerne

Av Ole Wilhelm Kløver

Tiden går. De gamle NS-erne får oppmerksomhet via de unge arkivforskerne - historikere på jakt etter beite. Men vi som er barna til de reaksjonære rundt om i hele Europa, får uventet verdensoppmerksomhet gjennom filmen Goldeneye, med Pierce Brosnan som den siste James Bond.

Etter at Sovjetimperiet - århundrets gigantiske kort-hus - braste sammen for syv år siden, måtte et nytt James Bond-eventyr tuftes på helt andre motsetninger enn KGB - Secret Service. Og nå kan millioner av kino-gjengere nyte oppfinnsomheten til filmkunstnerne: Hevnerne fra den andre verdenskrigs tapere truer fordrageligheten i Vesten. De er ikke SS-divisjonenes alderssvakkede krigsveteraner, men deres sønner, de som vokste opp med nederlagets kvalmende innvirkning på sjelen allerede i den tidligste barndom. I fil-

men har England fostret et slikt krigsbarn i sitt skjød. Han er superagenten 007's like-mann og bærer agentnummeret 006. Han konkurrerer i styrke og listighet med Ian Flemmings romanhelt. Som Flemming selv, britisk overklassesønn med et ego på størrelse med det førkrigs britiske imperium, er James Bond 100% gentleman med sin verbale eleganse og sin dannelse i nærkamp, helst iført sorte sko og skreddersydd dress. Kan damene unngå å elske helten? Flemmings bøker er forfatterens dagdrømmer. Det finnes ikke noe imperium uten drøm. It's all so British.

Hvem i all verden har kommet på høyde med 007? Hvem er denne 006? Det er sønnen til en av de russiske kosakkene - steppenes stolte rytterfolk som forsvarte tsarrikets åpne sletter i sør og øst der elvene flyter stille og ukjente horder til hest kunne komme tordnende innover grensen. Ingen ryttere rir fortere, og in-

gen er mer grusomme mot fienden når de i sine sorte drakter drar sabelen ut av sliren.

Da Hitler erklærte Sovjet krig i 1941, hadde titusener hviterussere, blant dem Donkosakkene, funnet veien til Waffen-SS-divisjonene og ble med i kampen mot boljevikene, for det gamle Rusland. I 1945 trakk SS-divisjonen Leibstan-darte seg tilbake til Østerrike hvor de overgav seg til de engelske styrkene. Men Chure-hill, på Stalins forlangende, gav kosakkene videre til den røde armé. Alle vet i dag hvordan Stalin tok imot de sovjetiske krigsfangene som kom fra Hitlers leire. De ble skutt som feige forrædere. Churchill visste godt hva han gjorde da han lot Stalin ta hånd om kosakkene i tysk uniform, en uniform som ikke var så forskjellig fra kosakkenes egen.

Men faren til 006 klarte å rømme - kosakkene klarer det utrolige - og han kom seg over (Forts. side 7)

Fredsgeneralen

Av siv.ing. R. J. Hansen

I dette jubileumsåret har vi fått nok en «historiebok» om krigen og etterkrigstiden. Denne gangen er det general Sir Thorne som har fått sin periode i norsk historie beskrevet. Redaktør for boken er lederen for Forsvarshistorisk forskningscenter, dr.philos. Olav Riste. Hvis Riste satte sammen kvalitetskrav til sine studentersarbeide som han tyensynlig har satt for boken om Sir Thorne hadde det stått dårlig til med tilveksten av gode historikere i Norge.

Boken om Sir Thorne er utgitt med tittelen «Fredsgeneralen» og utgiver er Aschehoug Forlag. Boken er en samling av Thornes rapporter til sine overordnede fra hans periode som leder for de allierte, britiske og USA's, okkupasjons-troppene i Norge etter 8. mai 1945. I alt sendte Sir Thorne 16 rapporter. Videre inneholder boken en sammenfatning av hendelser i forbindelse med Thornes oppdrag i Norge for Den allierte krigsledelse. Boken inneholder ingen opplysninger om de avtaler som

ga de allierte, britene, USA og Sovjet, rett til okkupasjon av Norge. Disse avtaler forbigår historikeren Riste i stillhet. Må en ikke som offentlig historiker, la sannheten komme fram, eller skal den holdes hemmelig for det norske folk i enda 50 år? Det har makt-haverne bestemt. Det norske folk skal fylles med løgner slik at når sannheten en gang kommer fram, vil ingen tro på den! Boken fratar Jens Chr. Hauge og mil.org. ansvaret for alle likvidasjonene på slutten av krigen. Disse ble i følge Riste utført på oppdrag av SHAEF, Supreme HQ, Allied Expeditionary Force, altså Eisenhower. Riste forteller at Hauge ikke ønsket likvidasjoner av NS, quislinger, og angivere i Norge, men at han motstrebende bøyde seg for SHAEFs forlangende av dette. (Hauge føler vel at hans glorie er i ferd med å falme og trenger god omtale og avlat på tampen av tilværelsen - da er det godt å ha en historiker som Riste til å hjelpe seg! (min kommentar)).

(Forts. side 7)

Vi minnes

Landssvik-anordningen

En henvendelse til justisministeren fra professor Jon Skeie

Prof. Jon Skeie har tilstillet Stortingets justiskomiteé flg.:

Ved provisorisk anordning av 16. februar 1945 er det for behandlingen av «landssviksaker» gjort inngripende forandringer i straffeprosen. Jeg skal her bare nevne de viktigste:

1) Lagmannsretten skal i disse saker bestå av tre embetsdommere og 4 domsmenn, lagretten (juryen) er m.a.o. fjernet.

2) Straffeprosessloven bestemmer at en tiltale for lagmannsrett ikke uten siktedes samtykke kan reises før hele anklagegrunnlaget er gransket av en domstol (rettslig forundersøkelse). Denne garanti mot en forhastet anklage for grove forbrytelser er (nå red.) opphevet, påtalemyndigheten kan reise tiltale for en hvilken som helst forbrytelse bare på grunnlag av en politirapport.

3) En domfelts adgang til å få en herreds- eller byrettsdom prøvet av lagmannsrett

er i alle tilfelle betinget av samtykke fra Høyesteretts kjæremålsutvalg. Og utvalgets rett til å gi samtykke er så begrenset at den fornyede prøvelse i de fleste tilfelle er utelukket. «Samtykke skal bare gis når det er sannsynlig at skyldspørsmålet er uriktig avgjort eller særlige grunner ellers tilsier det» (§ 25). Utvalget har i regelen ikke det nødvendige grunnlag for en erklæring om at avgjørelsen i skyldspørsmålet er uriktig.

Det er etter min oppfatning åpenbart at en anordning av dette innhold ikke har noen hjemmel i grunnloven (§ 17). Den ofte omtalte Elverumsfullmakt kan ikke anføres som lovgivningsgrunnlag. Heller ikke kan det være tale om en konstitusjonell nødrett, det ville jo ikke bli tale om å anvende de nye prosessregler før Norge også var blitt fritt m.a.o. før Stortinget kunne komme sam-

men. At det likevel ble gitt en anordning som denne, kan derfor bare ha sin forklaring deri at Stortinget ikke skulle komme sammen.

Jeg går ut fra at Høyesterett må tilsidesette disse bestemmelser. For å hindre tids-spille på ugyldig rettergang bør lovgivningsmakten prøve denne anordning. Og jeg kan ikke tro at Stortinget vil godkjenne de nevnte brudd på vår gamle prøvede rettergangsmåte i straffesaker. Vi skulle vel nå være kommet bort fra nazi-angrepet på juryen. Nettopp i landssviksakene, de uhyggeligste vi har hatt i vår historie, skulle det være en særlig grunn til å bevare den garanti som ligger deri at 10 lagrettsmenn som rådslår og beslutter uavhengig av en embetsdommers påvirkning, treffer avgjørelsen i skyldspørsmålet.

Morgenbladet 3/7-45

A star is born

Av Fredrik Skaubo

Ovenstående tittel indikerer at et «gullfunn» er gjort. Et nytt talent har presentert seg - en ny stjerne på firmamentet. Men ikke bare stjerner finnes der. Også englene skal ha tilhold der ute i uendeligheten. Bare meget sjelden lar de seg se her nede.

Astrid Nøklebye Heiberg. Lege og president i Norges Røde Kors.

Røde Kors søstrene har ofte vært ansett som englenes stedfortredere. Deres oppof-

rende arbeide har vært skattet og beskyttet i fred og krig under ulykker og kamphandlinger. Ofte har skadede sett stjernen lyse når sykepleiersken nærmet seg sengen. Internasjonale konvensjoner er undertegnet for å sikre Røde Kors handlefrihet og sykepleierne full integritet.

Astrid Nøklebye Heiberg, den norske Røde Kors-presidenten, står da også stadig frem som en stedfortredende sjefengel. Hun høres og leses stadig i media og hennes tiltredelse inspirerte mange til utsagn lik ovenstående tittel. Hennes velformede selvfølge-ligheter passer ypperlig en humanismens vokter, men kanskje også representanten for den Gud som gjengjelder i tredje og fjerde ledd.

Vi hadde en gruppe kvinner her hjemme - ca. 700 sies det - som under krigen 1940-45 ønsket å følge den humane tradisjon å lindre mest mulig av de skader og den smerte som fulgte i krigens spor.

(Forts. side 6)

Åpent brev

TIL OBERST JURIJ BASISTOW

Forts. fra forrige nr.

Av lektor Arne Roll

Les avsløringene om hvordan det var Stalin, ikke Hitler som startet den ville opprustningen fra 1929 av, med sikte på å fortsette det gamle tsarrikets, «Det tredje Roms», ustoppelige erobringer av nytt land. Med hjelp fra oss europeiske jøssinger og forvirrede, snille ledere i Vesten greide Stalin sitt mål for Første Etappe: Å stille opp sine ufattelige mengder tanks 25 minutter fra Hamburg, klar til neste fase. Over mitt hode i skrivende stund henger russernes naive nasjonale drøm, en femkilos stålplate, SSSR's statseblem på alle lokomotiv: Hammer og sigd over hele jordkloden!

Kanskje de norske frontkjemper var med på å stoppe virkeligjørelsen av denne djevelske, naive idé? Frontkjemperne knuste tennene på bjørnen, før bjørnen nådde Hamburg. Så langt min kritikk av ditt forslag om at dersom restene av de russiske besetelsesstropper skal ut av Estland, da må værsågod estlenderne (eller vi skandinaver?) betale for hus og mat og livsvarige bra pensjoner til disse Ivaner og Boriser som skal (eller selv vil) tilbake til det land der aggresjonen kom fra, nemlig Russland.

I slutten av intervjuet med deg, respekterte oberst Basistow, sier du: «Hvordan oppførte de norske legionærer seg foran Leningrad overfor lokal-

befolkningen? - Jeg kjenner ikke til noen kjensgjerninger eller dokumentasjon som gir grunn til å si noe negativt. Men jeg vil tilføye at Den norske legion kjempet sammen med tyske tropper under beleiringen av en by med 3 millioner innbyggere. Og det må jeg ærlig si at de deltok i en umenneskelig aksjon.»

Her vil 90 prosent av den norske befolkning impulsivt støtte deg. Men en riktig historiker kan ikke impulsivt i ettertid la følelsene løpe av med seg. Siden beleiringen av Jeriko har metoden vært, i alle tusen år, den samme: Det er krig. Man beleirer en militæravdeling, eller en festning, og prøver å sulte dem ut til overgivelse. Dersom ledelsen på den tapende side er litt human, gir den ordre til sin militæravdeling, når 20% av soldatene er falt, at de skal trekke seg tilbake eller overgi seg. Dette kalles omringningsstrategi og det skal være moralsk og tappert og alt det der.

Men har fienden gjort en hel by til et pinnsvin av kanoner som Leningrad, da blir byen omringet og da er beleiringen liksom ikke moralsk lenger! Dersom øverste militære ledelse har glemt alt om menneskelige lidelser, alt om humanitet, kan ordren være som hos Stalin: La alle i Leningrad dø av sult, om så det måtte være. Eller Hitler: «In-

gen overgivelse av Stalingrad, la alle dø der for meg og Riket!»

Dersom man beleirer et helt land og prøver å sulte ut hele den 60 millioner store befolkning, slik som England gjorde med Tyskland endog etter fredsslutningen i 1918 for å presse fredsvilkårene grusomt mulig, da heter det blokade, og det er plutselig stuerent og moralsk og godtatt.

I Norge i dag er det voksende forståelse for de frontkjemper som lå ved finskefronten og forsvarte Skandinavia og Finland fra videre Stalin-fremstøt. Men de legionærer med norsk lite flagg på tyske uniformer som lå foran Stalins festning Leningrad, de har fått et visst merke av «inhumanitet» over seg. Menneskene tenker aldri logisk, bare forvirret impulsivt. Derfor all elendigheten.

Takk igjen til deg oberst Basistow som ville ta imot to norske (tidligere frontkjemper i tyske uniformer?). Sammen skal vi prøve å forhindre et fjerde russisk Romerrike under Zhirinov-skij. «Tsjitvjærtova nje budjet. Et fjerde russisk Romerrike blir der aldri,» sa den tids fremsynte Ivan den Grusomme.

Du er hjertelig velkommen til Spania til meg! Masse gratis senger ledig for deg her!

Arne Roll (f.1926)
fra Nord-Norge (Narvik).
Calle SOL 122, Torreta 3,
Torrevieja, Alicante, Spania.

Utviklingshjelpen

Av B. Winther-Larsen, Oslo

Vi hører stadig at med vårt 1% bidrag av BNP er vi den flinkeste i klassen når det gjelder hjelp. Men vi får sjelden eller aldri høre noe om resultatene.

Verdensbankens statistikk for perioden 1980-93 over utviklingen i noen av de land i Afrika hvor vi bidrar, viser flg.:

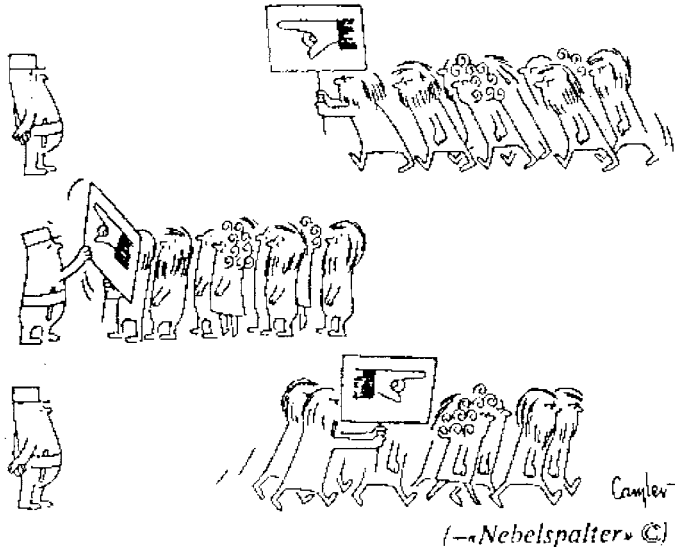
Nedgang i BNP	Økning i utenl. gj.
Kenya 40%	106%
Mosambik 44%	59%
Tanzania 69%	153%
Zambia 41%	108%
Zimbabwe 30%	430%

Andre kilder hevder at 30% av hjelpen går til våpenkjøp, og at Afrikas samlede utenlandsgjeld tilsvarer den afrikanske elites samlede innskudd i amerikanske og europeiske banker. Hva er våre myndigheters kommentar?

Aftenposten 12/12 -95

Aftenposten 18/12 -95

VEIVISEREN

(-«Nebelspalter» ©)

Undergravning hvor langt?

Av Eystein Fjærli

Herr redaktør.

For tiden blir en forvrengning av våre beredskapslover spredt rundt om i landet. Den lyder: «Det er lover påtvunget Norge av USA, med det formål å gi amerikanerne påskudd til å gripe inn i norske anliggender, hvis de finner det nødvendig. Lovene tar også sikte på å undertrykke norske arbeideres streiker med våpenmakt».

Det faktiske forhold er at beredskapslovene tar sikte på å gi de lovlige statsmakter fullmakter i en krisetilstand, ut over dem de har i normale tider. Med «krisetilstand» er tenkt vesentlig på et truende krigsutbrudd, og det er ikke minst erfaringene fra 1940 som er bakgrunnen. Alle stater har beredskapslover og statsmaktene i alle land kan «erklære unntakstilstand». «Sak Efskind» er også sannsynligvis et ledd i et mønster. Som mange vil huske gjaldt den en rekrutt, student Lasse Efskind (kjent skøyteløper) som sammen med en håndfull andre fikk trykt og spredt skrifter mot Forsvaret og vår sikkerhetspolitikk, i den leir hvor han gjorde tjeneste. Av mange er denne sak blitt bagatellisert. Men når man vet at det på vår ytterste venstre fløy for en tid siden ble vedtatt at man skulle infiltrere i Forsvaret og bryte det ned innenfra, ser man på «tilfellet» ut fra det.

Men man stusser litt når man hører sgar høyere offiserer - påvirket av et visst utenrikspolitisk/sikkerhetspolitisk/strategisk miljø, finne ut at styret i Sovjet-Samveldet

kanskje ikke lengre kan direkte betegnes som udemokratisk! Argumentet er at; forskjellen «bare» er at det er ett-parti-system istedenfor et fler-parti-system!

- For ikke lenge siden var det en diskusjonsaften i et av de borgerlige partiers studentorganisasjoner (ikke Venstre) på Blindern. Temaet var «Hva om freden brøt løs?» Til å begynne med ble det - dog på en heller lunken og merkelig uengasjert måte - hevdet en religiøst fundert betingelsesløs pasifisme. Men det varte ikke lenge før det kom en aggressiv og engasjert «anti-USA» - og «pro-folkekrig»-argumentasjon. Det endte med at man hevdet at våpenet voldsbruk «mot økonomisk vold» - og da klart presisert USA's-, var berettiget. Derimot var tsjekkernes kapitulasjon overfor USSR et eksempel til etterfølgelse» Vi kan så minne om PAX Forlags bok «Nei - vi elsker dette landet», hvor man går inn for Norge ut av NATO, norsk nedrustning, og en fordømmelse av USA. For ikke å snakke om «Den lille Røde» som helt klart tar sikte på å bryte skoleungdommens og skolebarnas fysiske og psykiske helse, samt deres identifikasjon, lojalitet med sine egne nærmeste ned. En bok som m.a.o. agiterer og virker for nedbrytning og oppløsning både av samfunnet og personligheten.

Statsmaktene gjør intet, de er for engstelige for å bli beskyldt for undertrykkelse av «frihet». Men det er ikke lenger problemet: Nå er det beskyttelsen av friheten det gjelder!

Farmand, 22/11-69

Selektive historiestudier

Av Arne Borgir

Aftenposten kan fortelle at Institutt for norsk Okkupasjonshistorie (INO) tilbyr kr. 25 000 i stipend til hovedfagsstudenter som jobber med krigshistorie. Dette har fått bestyrer for Historisk Institutt ved Oslo universitet, Helge O. Pharo, til å slippe løs denne kommentaren: «Denne organisasjonen har et for klart preg til at jeg kan anbefale studentene å søke stipendet».

Om Pharo er blitt spurt om å anbefale stipendet, forteller han ikke, og man får da anta at hans uttalelse fremkommer uprovosert.

Imidlertid støttes han av dekanus Bjarne Hodne ved

det historisk-filosofiske fakultet med dette utsagnet: «Man kan stille spørsmål om hvor frie studentene i realiteten vil være i arbeidet. Faren er at det kanskje forventes et resultat som er på linje med det organisasjonen selv mener». Underforstått; - det gjør ingen andre organisasjoner som tilbyr stipend. Bare INO kan mistenkes for å forvente noe slikt. Men om så var, - hva så?

Man får inntrykk av at historiestudiene ved universitetet er et spørsmål om å erverve seg de kunnskaper som Pharo og Hodne kan akseptere. Slik historieundervisning må formodentlig ha vært drevet lenge.

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
HAKON WARENDORPH
Red.sekretær: ROLV OLSEN

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.
Kontortider:
Tirsdag og onsdag kl. 11-15.
Telefon: 22 56 10 34.
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).
Giro: Post 0808.51 64504. Bank 6063.0501248
Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 100,-.
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG
ISBN 0802-9652

Uvitenhet er makt

Denne tittel er «stjålet» fra Aftenpostens eminente skribent Jan E. Hansen. Den sto under vignetten «Fribillett» 28.11. i fjor. Hansen er først og fremst kulturmedarbeider, og denne gang var uriktige opplysninger om vår avholdte, nylig avdøde Leif Juster utgangspunkt for betraktningene.

NRK hadde (ikke for første gang) feilinformert sitt publikum. Juster var plassert på Chat Noir i alt for lang tid . . . muligens for å rettferdiggjøre en statue foran nettopp det velkjente revyteater. En lang rekke leksikale opplysninger gjør klart at Hansen har rett: Det var feil. Også andre opplysninger var unøyaktige.

Sånt er selvsagt ikke bra. Men litt lyst kan vi se på det. Hovedpersonen - og da mener vi Juster - fikk ingen plett på sitt ettermæle og ingen slektning noen flekker på sitt rulleblad. Det verste som kan hende, er at et høyst fortjent minnesmerke blir å finne på feil plass.

To ting er interessante. Først feilinformasjonen selv om den i dette tilfellet faktisk bidro til positiv omtale. Juster kom godt fra det, og feilinformantene hadde sikkert heller ikke ønske om noe annet. Helt uten betydning var feilinformasjonen imidlertid ikke - på grunn av minnesmerkets plassering. Altså, se opp for aktsomhetsplikten, lykken bør ikke stå feilinformanten og slett ikke løgneren bi.

Det er ikke alltid så idyllisk som ovenfor beskrevet. Svært ofte er gale opplysninger gitt i ond hensikt med det formål å svekke en annens anseelse, fremme egne interesser på andres bekostning eller dekke over egne feilgrep. De som ble rammet av rettsoppjøret, og som denne avis er talerør for, har til overmål fått erfare hvilke byrder slik virksomhet medfører for dem som rammes. Fra tap av allmenn tillit til tap av liv. Det skyldtes konsekvent og målrettet desinformasjon og fortelser som ikke lenger kan skjules av annet enn uvitenhet.

Vi kommer da til Jan E. Hansens «konsekvensanalyse». Det annet interessante moment. Forholdet mellom uvitenhet og makt, til og med uvitenheten som maktens forutsetning: Jo mindre viten, desto større makt til informantene. Med den ubegripelige informasjonsmengde som strømmer inn over oss, er fordypning bare noe som finnes på skolens timeplan.

«Han far har sagt det», het det en gang. Nå er opplysningskildene flere og har høyere status. Mulighetene for manipulering - bevisst og mot bedre viten eller som Hansen sier; grunnet slurv og tankeløshet - er skremmende stor.

Jan E. Hansen avslutter i frisk stil: «Daglig må vi gå ut fra at alle yrkesgrupper teller talsmenn som feilinformerer oss. I skoleverk og forvaltning, i rettsvesen og politikk, i organisasjonsliv og kulturliv må vi gå ut fra at det daglig settes feilaktige eller utilstrekkelige opplysninger i omløp, enten det formidles via massemedia eller ikke. Vi må gå ut fra det . . .

Men har vi nerver til å leve med det?»

Vi er noen 100.000 som har hatt både nerver og annet som har greid påkjenningen. Vi har gjennom et langt liv som for de fleste innbefatter førkrigstidens arbeidsløshet og nasjonale armod, forsvarsnihilisme og tvangsauksjoner i en lite tiltalende blanding. Vi har

Kommunikasjon over parolegrensene

Vi har fått anledning til å benytte nedenstående brev (i avskrift) av vår uoppslitelige medarbeider, Grete Günther. Det er et kondolansbrev til hennes far etter at hans sønn

var falt på østfronten. Emil Knudsen var den aktede direktør ved Follidal Verk, og det vakre brevet fra en ansatt som langt fra var NS-sympatisør, viser at det fantes broer

av medmenneskelighet under krigen som Londonfolkene sørget for å sprengte. Motivene er etter hvert blitt åpenbare.

Follidal Verk 11.04.-43

Herr direktør Emil Knudsen, Oslo

Hjertelig takk for Deres brev, selv om den meldingen De brakte om Hans Christians død langt fra var noe oppløftende budskap i en fra før tung tid. Det er vanskelig for en ikke pennens mann å kunne sende en stråle av sol til den som sørger over en god sønn. I en slik stund blir enhver utenforstående så fattig, både på ord og på mening. Personlig hadde jeg jo den glede å kjenne Hans Chr. godt. Og mange av de egenskapene han hadde, satte jeg stor pris på. Han var alltid kameratslig, - og helt blottet for det «intellektuelle snobberi» som så ofte skiller åndens og håndens arbeidere. Dette var kanskje det jeg satte mest pris på hos ham. Jeg tror nemlig at folk med de egenskaper har en oppgave til oppnåelse av det fellesskap som må til om vi engang skal nå fram til ett sunt og fruktbringende fellesskap i landet.

Hans Chr.'s motiver for aktiv deltagelse i krigen kjenner jeg. Og selv om jeg ikke kan dele hans oppfatning fuldt ut, - kan jeg både forstå og respektere dem. Han har handlet etter de beste ønsker om å gjøre det som rett er, og det er jo som dikteren sier, det eneste som gir livet innhold og mening.

Kjemp for alt hvad du har kjært,
dø om så det gjelder.

Da er livet ei så svært,
døden ikke heller.

Så fattig det enn er: Jeg bringer Dem og Deres familie, - samt Inger, min inderligste kondulasjon. Det er min sikre overbevisning at Hans Christians minne - tross hans bortgang, vil bli til glede for dere alle.

Til sist vil jeg takke Dem fordi De lot meg lære å kjenne Hans Christian så godt. Hans jernkors var av 2den klasse. Hans kameratskap var førsteklasses.

Vennlig hilsen Birger Leveraas

SØKELYS PÅ REVISORER

Av John Sand

Under en debatt i Stortinget den 24.4.-64 om «rettsoppjøret» sa stortingsmann professor dr.juris Edvard Hambro bl.a.:

«Det kan hevdes at det var tvilsomt å gi lover tilbakevirkende kraft... I dette landet strider det mot Grunnloven, og i dag ville vi formodentlig også si at det strider mot grunnleggende menneskerettigheter...»
Lenger ut i debatten sa professor Hambro:

«Jeg sa at den gang ble det ansett for nødvendig å anvende lover med tilbakevirkende kraft, og jeg la til at forklaringen på dette var at man mente særlig hjemme i Norge, men også norske myndigheter i utlandet, at vi dengang ikke hadde tilstrekkelige straffebud for å kunne ramme alle dem som burde rammes på den

måte de burde bli rammet på.»
Fra Ot.prp. nr. 92 1945/46 side 68 siteres:

«NS er som parti ikke erklært ulovlig, og de venter sikkert hjemme at det blir gjort. Samtidig venter en hjemme at det i lovsform gis uttrykk for en generell samfunnsmessig fordommelse av partiet og dets medlemmer, som tilstrekkelig hardt kan ramme alle NS-medlemmer, de være i straffelovens forstand forrædere eller ei.»--- ? (Min understr.)

NB! Det er Justisdepartementets uttalelse som ovenfor er gjengitt.

Det dr. Hambro uttaler om oppfatningen hos «norske myndigheter i utlandet» blir nærmere utdypet av professor Frede Castberg i hans dagboksopptegetninger fra London. Under den 6. februar 1945 omtaler han den;

«straffe og henrettelses-

entusiasme som nå er så dominerende, i allfall i norske kretser.»

Det å tilfredsstillende denne entusiasme synes i den grad å ha blitt et overordnet mål i «norske kretser» at tilside-settelse av grunnlovsbestemmelser og krenking av menneskerettigheter ble ansett som en selvfølge.

«For å ramme alle dem som burde rammes» kunne det også være høyst nødvendig å skyte inn et ord, f.eks. i et offentlig dokument, for å få fram en ønsket tekst. Det kunne også være et «upassende» ord som måtte byttes ut med et mer hensiktsmessig, og det kunne være visse historiske hendelser som var så lite «tilfredsstillende» at det måtte skrives om. En meningsforstyrrende trykkfeil i en avis kunne også utnyttas i den «gode saks» tjeneste.

Nedenfor skal jeg nevne et par eksempler på «revisjoner» som fremtredende personer anså det maktpåliggende å utføre.

Regjeringen Nygaardsvold var så heldig å få med til London den initiativrike professor Wilhelm Keilhau - kjent som «Landssvikanordningens» far. Sammen med Aake

(Forts. side 7)

opplevd okkupasjonens fornedring, men også at vi fikk kastet av oss de økonomiske åk, og ikke minst forsto betydningen av en nasjonal samling - på noe forskjellige premisser riktignok. Vi har også opplevd en etterkrigstid med statsdrevet ansvarsfraskrivelse og ynkelighet, heksejakt og usannsynlige heltesagaer.

Jo, det har røynet på. Men vi NS-folk har iallfall hatt nerver til å leve med det, selv om det har betydd verre ting enn å møte misplasserte statuer. Vi har møtt uvitenhetens makt. På Hansens spørsmål svarer vi - kanskje beroligende? Vi kan.

8. mai og utenrikspolitikk

Jeg følger med i avisreportasjene. Det er 50 år siden frigjøringen. Side opp og side ned. Om matmangel, køstång og brenselserier. Om binders, nisseluer og holdningskamp. Om våpenslipp og sabotasjeaksjoner. Et enet folks kamp for frihet og selvstendighet mot bestialske okkuperanter og usle landssvikere som løp fiendens ærend.

Men hvorfor ble det så mange usle landssvikere? En okkupasjon er jo like ubehagelig for alle. Det forlyder at det var flere landssvikere enn dem som deltok aktivt i motstandsarbeidet. Er det en brist i norsk menneskemateriale?

Avisene behandler okkupasjonstiden som et internt norsk anliggende. Norge er en isolert øy ute i Atlanterhavet. Forhold utenfor grensene er norsk frihetskamp uvedkommende.

Det er ikke riktig. Norge var landfast også dengang. En enhetlig front er umulig når alle odds er imot at denne motstanden skal resultere i frihet og selvstendighet. De fleste tok standpunkt til en situasjon de ikke kunne noe for at landet var havnet i, og det var ingen privatsak. Det involverte skjebnen til 3.5 millioner nordmenn.

Kan antallet landssvikere rett og slett bero på at de manglet de nødvendige gambler-egenskapene? Jeg håper nedenstående ikke blir oppfattet som om jeg banner i kjerka. Det er et forsøk på et realistisk resymé av krigens gang. Det avviker noe fra den offisielle versjonens ukompliserte fremstilling. Tyskerne stilte det norske folk denne ene betingelsen:

«For i fremtiden å løse den nåværende politiske situasjon norsk og nasjonalt, så det norske folk får igjen sin frihet og selvstendighet i videste utstrekning, har en bare en vei å gå, og den fører over Nasjonal Samling.»

Av Gunnar Hanssen, Halden

Tyske armeer stod etter kort tid fra Atlanterhavet til Kaukasus, fra Nordishavet til Sahara. De syntes å ha vunnet krigen. Samtidig førte England og senere USA i 4 år en kolonikrig av tradisjonell type. Den typen krig vi kjente fra de siste 200 år. Bortsett fra noe bombing på fastlandet virket det som om de var i ferd med å fordele de franske og italienske koloniene seg imellom. Fra Marokko til Persia, fra Syria til Madagaskar. Man innså jo at det ville komme til en konfrontasjon i Middelhavet, der tyske og italienske styrker stengte sjøveien til India. Hollandske, franske og portugisiske kolonier i Sørøst-Asia så også ut til å skifte eiere etterhvert som japanerne ble trengt tilbake.

Det er ikke mye her som tilsier at en skal slå seg til tåls og vente på hjelp fra andre. Derimot er det veldig mye som sier at en må ta saken i egne hender og forsøke å ordne opp på egen hånd som best en kan. Og de eneste en kunne ta saken opp med var tyskerne. Denne situasjonen holdt seg stort sett uendret i over 2 år. Det var i denne perioden de to store innmeldelsesbølgene i partiet NS foregikk.

Og så krigens neste fase: Mens kolonikrigene raste, tok sovjet-russerne knekken på de tyske armeene. Norge lå pip åpent for sovjetisk besettelse om det ikke var for de tyske styrkene i Norge. Dette var gloria tider for de kommunistiske motstandsbevegelsene. I 1 1/2 år virket det som om vi måtte velge mellom tyskerne eller kommunistisk diktatur. Noen valgte overbevisning den ene siden, andre like overbevisning den andre. For mange virket norsk frontkjempertjeneste meningsfull i denne perioden og den etterfølgende slutfasen.

Krigens slutfase som varte bare i 10 måneder. Men det var også en usikkerhetens slutfase. De Vest-allierte gjorde invasjon i Normandie. Kolonikrigene utenfor Orienten var over. Kanskje, kanskje kunne det gå anderledes enn man trodde. Men russerne sto allerede i Norge.

Visste motstandsbevegelsen at russerne ikke hadde noen ambisjoner i Norge og ville komme til å retirere? I så fall måtte de være de eneste.

London-regjeringen visste det ikke. Da hadde de ikke villet ofre Finnmarks befolkning ved å oppfordre til sabotasje av evakueringen for at russerne ikke skulle komme til folketomt land om de hadde visst.

Kong Haakon visste det ikke. Han hadde ikke varslet tyskerne om det planlagte opprøret i Norges største russerleir ved Narvik om han hadde visst.

Tyskerne visste det ikke. De hadde ikke tilbudt de Vest-allierte sine 360 000 mann med ammunisjon til 9 måneders krigføring til å stå imot russerne i Norge om de hadde visst.

Nå endte jo hele saken så bra som overhode tenkbart. Norge gjenvant sin fulle frihet og selvstendighet. Ingen kan være lei for denne utgangen. Russerne retirerte helt for egen maskin. Men det kan ikke være ofte gamblere kan hveve inn hele potten som i dette tilfellet. Jeg kan ikke se at den borgerlige delen av motstandsbevegelsen noen gang under okkupasjonen sto på fullt bærekraftig grunn.

Det var ikke ydmyk takknemlighet for at det gikk så bra som preget etterkrigstiden. Partiet NS måtte forsettes bestå av bare undermålere. Det haglet med sakkyndige «mangelfullt utviklede åndsevner» og «mangelfullt utviklede sjelsevner» under rettssakene. Men resultatet av den store intelligenstesten på Hebu-fangene som skulle bekrefte antagelsen, ble aldri offentliggjort. De som meldte seg inn i partiet for at de trodde på en all-europeisk løsning har dog fått sin sjanse igjen i de aller senere årene.

Og Norge var atter fritt til å oppruste mot russerne kontinuerlig de neste 40 år.

Skulle denne utgaven av okkupasjonshistorien slå an, kan det komme en fortsettelse «8. mai og innenrikspolitikk» ved en senere anledning.

Halden Arbeiderblad 11/5 -95

I antirasismens tegn

Av Ole Seierstad

En lite tiltalende arroganse fra israelske myndigheter er kommet for dagen i den senere tid. Forhold omkring Lillehammer-drapet. «Egyptjødene», den vedvarende og nå meget langvarige okkupasjon, nærmer seg 30 år, som både er streng og belastende og nå senest aksepten som er gitt til den lenge praktiserte «strengte forhørsmetoden». Vi ser vel alle på det med blannede følelser.

For fire år siden var Jo Benkow på turné for sin bok «Det ellevte bud» - *elsk din neste som deg selv!* Etter avisreferatet i Østlandsposten benyttet Benkow anledningen til å knytte beklampelse av rasisme og nasjonalisme til sitt foredrag. Han sa bl.a. at han ønsker seg ikke bare et fargerikt fellesskap men et praksisøst. Hans israelske landsmenn (som han selv uttrykker det) synes ikke helt å dele hans streben på det området. Vi ser mere et «slektskap med rasister og nasjonalister» i det felles ønske om å bevare kulturelle og geografiske bastioner. Det er mulig at israelerne har et mere realistisk syn på en del ting enn den forhenværende stortingspresident.

Ole Seierstad hadde synspunkter på dette som ble refusert da det var aktuelt etter Benkows foredrag 1. februar 1992. Men nå er de etter Seierstads mening aktuelle igjen:

Det er nok ganske sikkert bortkastet å bruke tid og energi på noe som i dette samfunnet er «oppløst og vedtatt», og som bare går sin skjebne gang. Jeg kan likevel ikke la være å komme med en enfoldig «protokolltilførsel», så har jeg ikke det å måtte si (i det minste til meg selv): «Du samtykket ikke, men tjet». Det partiet tror jeg nemlig har nok tilhengere fra før, så de trenger ikke meg som medlem.

Det er jo Benkows besøk i Tirsdagsklubben, og Ø.P.'s referat den 15.02.-92, jeg har tenkt å ta for meg. Overskriften har jeg stjålet.

Først noen ord om rasisme. Det finnes en biologisk betinget rasisme som er knyttet til menneskehetens (og dyrerikets) globale utvikling, for i flokk å kunne beskytte seg selv, og føre den etniske, og etter hvert kulturelle arv videre. Dette er en menneskelig støpning som vi, hvis det enkelte individ gidder å gå inn i seg selv, bare er nødt til å registrere. Dette kan vi ikke forandre, uansett hvor mange akademisk, filosofiske krumspring vi enn måtte gjøre. For gjør vi forsøk på det, så syndrer vi mot selve naturens indre struktur som vi er en uadskillelig del av. Hvis vi glemmer det, så bærer det galt avsted, og jeg kan ikke se det annerledes enn at i vår nyere historie har vår hukommelse vært - og er fortsatt - meget mangelfull. Denne rasisme har intet minus-tegn foran seg. Det er den som skaper det kollektive, nasjonale fellesskap, som trykker det enkelte individ, gir det noe å holde seg i, blikk for fellesskapets beste. - noe å kunne identifisere seg med. Det er denne rasisme som

skal kunne være en nordisk og europeisk folkegruppe, etnisk og kulturelt og i samarbeide med de øvrige nasjoner her i Europa kunne utvikle vår ca. 2500 år gamle kultur vidre. Det er denne rasisme som bare ber om at vi som europeiske folk kan få lov å leve videre, og som hevder at de ansvarlige for den globale innvandringsokkupasjonen over hele vårt kontinent, de er folkeforbrydere istedenfor ledere.

Det er en lumsk, rodmalt og genialt utørt begrepsforfalskning, når man kobler den såkalte «Ny-nazisme» inn i denne sammenheng, og som for eks. setter «stempel» på unge mennesker som i det alt vesentligste er frustert ved tanken på det «samfunnet» som nåtidens generasjon tvinger dem inn i. Og når man samtidig ser at Blitz-folkene blir dullet med, kommunalt subsidiert, får tillatelse til demonstrasjoner der de gang på gang ved hjelp av grov vold skal «drepe» andres meninger, da kan man så smått begynne å lure på om det er et samfund a'la Blitz vi er i ferd med å utvikle. Når det gjelder vold så er vi jo kommet godt igang.

Den egentlige rasisme, den med minustegnet foran seg, er noe helt annet. Det er nemlig den som fremhever egen etniske og kulturelle kvalitet på bekostning av andre raser og kulturer. At Fredrich Nietches übermensch-filosofi tidvis er blitt praktisert på en firkantet og ekstrem måte, må da ikke føre til at vi slår fullstendig kollbøtte, plasserer hodet i buksebaken, og helt frivillig lar oss redusere til noen forskremte «kjøttbiter» i den globale «lampskausen» på europeisk jord. I stedet burde vi, av hensyn til vår

Det originale hjørnet

- Vi har båret brenne

**Mens vår livstråd ennå dirrer,
mens vår stemme ennå tirrer,
mens vår viten ennå pirrer
skal vi baunen tenne.**

**Og når vi i altet sviner
skal unge menn og kvinner
holde liv i våre minner
og la baunen brenne.**

HaWa

Tyske krigsfangers skjebne

Av Håkon Glosli

De tyske krigsfangers skjebne i årene etter 1945, ble iseksti-syttiårene undersøkt av en vitenskaplig kommisjon under professor Maschke etter oppdrag fra bundes-regjeringen og dokumentert i flere bind. Dette arbeid ble likevel lite påaktet og knapt nok behandlet av massemediene. Også i Vest-Tyskland gikk man ut fra, etter at de angivelig siste krigsfanger ble frigitt fra Sovjet i 1957, at dette spørsmål var å anse som ute av verden. Oppfordringer til den tyske regjering om å etterforske påstander om at titusener soldater ennå ble holdt i til dels hemmelige leire i Sibir, ble ikke fulgt opp av regjeringen. For myndighetene spilte dette problem ikke lenger noen rolle.

Og for de tyske historikere var skjebnen for de millioner som i årevis etter 1945 folkerettsstridig ble holdt fanget og utbyttet i Øst og i Vest, intet populært forskningsområde. Tidsånden betonte kun de påståtte tyske krigsforbrytelser og så helt bort fra de alliertes forferdelige fredsforbrytelser etter 1945 overfor tyskerne. Bare noen få bøker har berørt enkeltheter om disse forbrytelser, og først i den siste tid har historikere utenom Tyskland omtalt dem.

Dette er på tide og prisverdigg, slik at en etter hvert kan få rettet opp skjevheten i historiefremstillingen og få vekk den dominerende propagandaen som seierherrene har benyttet med kald beregning i alle tradisjonelle og nye media.

Dramaet om de tyske krigsfanger i alliert varetekt startet for fullt den dagen krigen i Europa offisielt sluttet - den 8. mai 1945.

Inntil da var krigsfanger, såvel på tysk som på vestalliert side, under hele krigen stort sett behandlet etter Genfer-konvensjonen.

Umenneskelige lidelser startet imidlertid ved tilfange-

tagelse i øst fra krigens første dag - 22. juni 1941. De over 90 000 som kom i russernes varetekt etter slaget ved Stalin-grad i februar 1943, måtte i første omgang marsjere i ukevis - til tider i mer enn 30 kuldegrader - uten mat og med dårlige vinterklær. Utslitte, utsultede var de fra før. De som ikke holdt ut, ble skutt under marsjen, og innen etablering i leire, var antallet redusert fra over 90.000 til 18.000! Først 13 år senere kunne de overlevende, ca. 6 000 av dem, vende tilbake til Tyskland etter frigivelse.

Etter 8. mai og dermed frigivelsen av de allierte fanger fra tysk fangenskap, følte de vestallierte seg frie til å bryte Genevekonvensjonens bestemmelser, når det gjaldt behandling av deres tyske krigsfanger. Millioner av dem måtte de første måneder overnatte i friluft. Matrasjonene ble satt ned til under det halve, og hundretusener sultet etterhvert i hjel. Antallet krigsfanger forholdt seg pr. 8. mai slik:

Nordafrika	371.000
Nordvesteuropa	7.244.839
Østerrike-Italia	1.425.000
Østfront	3.350.000
I alt	12.390.839

Dertil 1 418 000 savnede + et uvisst antall som ble drept etter at de ble tatt til fange og før registrering fant sted. Mange av dem dukker da opp i tallet over savnede.

Her er ikke registrert det store antall deporterte sivile fra Tyskland og de tyske folkegrupper i Øst som også i stort antall ble transportert østover til sovjetisk fangenskap. Til sammen ca. 14 millioner tyskere satt i kortere eller lengere tid (opptil 15 år) i fangenskap. Jugoslaverne drepte krigsfangene umiddelbart, det sies over 80.000. I tillegg 135.000 av den sivile, fastboende tyske minoritet. Noen hadde flyktet foran de retirerende tyske tropper i oktober 1944. De øvrige av denne 600.000 store minoritet i Jugoslavia, ble innlemmet i tvangsarbeidsleire og hadde en forferdelig tid der fram til 1948, da de gjenlevende ble sendt til Tyskland. Henimot 2 millioner krigsfanger døde i sovjetleirene.

Fange- og interneringsleire, fengsler og arbeidsleire ble opprettet etter den annen verdenskrig i større antall enn noen gang tidligere for både krigsfanger og sivile:

Tsjekkoslovakia	2 276
konsentrasjonsleire/tv.arb.leire	
USSR	2086
fengsler/interneringsleire	
Jugoslavia	1 562
Polen	1 255
Tyskland (de allierte okk. styrker)	378
England	398
Frankrike	207
Italia	112
Afrika	72
Belgia	45
Holland	20
Luxemburg	11
Kypros, Malta, Jamaica	5
Canada, Amerika	?
I alt	8 427

fangeanstalter

I de første tre år, kan man si hele Tyskland var en eneste stor fangeleir i sine ruiner med sammenbrudt matvareproduksjon. Man sultet i de tre første år. Anna Kientopf, en bondekone med fem barn beskriver i en bok «Det fredsfjendtlige trauma» om sin forvisning fra familiens bondegård i øst, i Netzebruch. Hun kom til den sovjetisk besatte sone i august 1945 og greide med nød og neppe å holde livet oppe for seg og sine 5 barn, før hun kom seg til Vesten 30. mars 1946. Hun sier at hver fjerde person av de deporterte fra øst til den sovjetiske sone omkom av sult i den første vinteren etter ankomsten. Dette i tillegg til de 2,8 millioner av sivilbefolkningen som ble drept under innmarsjen i de østtyske områder våren 1945. Restene av de tyske sivilister i østområdene ble jaget ut i juli 1945. Totalt dreide det seg om mere enn 14 millioner.

Lidelsene hos disse offer i denne tiden er ubeskrivelige, og det er kommet ut svært lite i bokform om dette. Det har i etterkrigstiden ikke vært «in» å berøre dette resultat av krigen og denne side av historien.

Forholdene og behandling av sivilbefolkningen og fangene var i svært mange tilfelle ubeskrivelige, spesielt den første tid i Sovjetleirene, de polske, tsjekkiske, og de i Jugoslavia. Opptil 80% av belegget i de mest ekstreme leire mistet livet. Til sammenligning kan nevnes at det i den meget omskrevne Nacht und Nebelleiren, Natzweiler, omkom 50%. Det hendte at de sovjetiske panservognene innhentet de flyktende fra landsbyer, kjørte inn i disse flokkene og valset ned folk, hester og vogner uten hensyn. Det de tyske soldatene fikk se, hvis de gjenerobret

Matrasjoner i Tyskland juni/juli-47

BRITISK SONE

Ukentlig:

Brød	1.500 g.
Fett	50 g.
Kjøtt	100 g.
Annen mat	250 g.
Skummet-melk	1/4 l.

Månedlig:

Sukker	500 g.
Ost	125 g.
Fisk	250 g.
1 stk. sepe	
1 pk. vaskepulver	
1 eske fyrstikker	
Ikke frukt eller grønnsaker	

FRANSK SONE

Ukentlig:

Brød	1.400 g.
Kjøtt	110 g.
Månedlig:	
Sukker	450 g.
Fett	450 g.
Annen mat	250 g.

Hver annen eller tredje måned 1 til 2 egg

AMERIKANSK SONE

Ukentlig:

Brød	1.500 g.
Fett	50 g.
Kjøtt	100 g.
Annen mat	250 g.
Skummet-melk	2 x 1/8 l.

Fett uteble som regel og i stedet fikk man 500 g. brød i tillegg.

Inntil utgangen av juli tilsammen 250 g. kålrot og 250 g. stikkelsbær.

I løpet av 2 år ble den tyske befolkning tildelt følgende matvarer i tillegg til ovenstående pr. mnd.

Kaffeerstatning	250 g.
Linser	500 g.
Bønner	250 g.
Nudler	750 g.
Maismel	500 g.
Fisk	3 x 300 g.

en landsby, kunne være: Jenter som hadde blitt voldtatt og deretter hengt opp i slaktekroker med hodet ned og mishandlet til de døde. Fanger og sivile som ble dumpet lagvis i tomme siloer med håndgranater tilsvarende lagvis. Deretter sprengt. Mange andre bestialske metoder ble benyttet.

Selv om amerikanerne hadde nok forsyninger i Europa og det var fredstid, ble deres krigsfanger sultet i hjel. 870 000 døde av sult bare i de amerikanske leire.

Her skal tas med at den renhårige amerikanske general Patton lot de tilfangetatte over 500 000, straks reise hjem, men så ble hjemsendelsen stoppet av sjefen for de allierte styrker, senere president Eisenhower. Patton uttalte den gang at tyskerne var de beste soldater, og at de hadde den beste militære

opptreden. Han uttalte også at de allierte kjempet mot feil fiende. Dette var alt sammen mindre populært, og han døde ved et trafikkuhell (?) kort tid senere i Frankrike.

En annen historie:

1050 døde under en transport

En deputasjon av prester fra Sudetenland som høsten 1945 vendte seg til Berlin for å be om hjelp, berettet:

«I slutten av august kom en transport av sudetentyskere til Berlin. De kom fra Tropau (tjekkisk Schlesien) og hadde vært 18 dager underveis. Da transporten dro fra Tropau, talte den 2 400 kvinner, barn og eldre personer. Ved ankomsten i Berlin var kun 1.350 i live, 1 050 døde av utmatte under den 18 dager lange reisen på åpne godsvogner.»

Beretningen er undertegnet av presten E.J. Reichenberger

- Bukken og havresekken

Informasjon om krigstiden

Det skal brukes inntil to millioner kroner i år på informasjon om krigstiden i Norge. Pengene skal kanaliseres gjennom et eget fond som er opprettet ved en engangsbevilling på statsbudsjettet.

Fondet ledes av Dag Berggrav, og er underlagt Statsministerens kontor. Fondets hovedformål er å bringe erfaringer fra krigstiden videre til

kommende generasjoner.

I disse dager går fondet ut til aktuelle instanser og innbyr til søknader om tilskudd på samlet inntil to millioner kroner i 1996. Henvendelsen går blant annet til fylkesmenn, ordførere og fylkesordførere, samt til en rekke organisasjoner.

NTB 16/1-96

klodes vidre utvikling, ta godt vare på oss selv, nettopp for å kunne virke som en katalysator for den del av verden som trenger et reallt «spark i bakken» når det gjelder å kunne komme videre. Og den delen er som kjent ikke liten. For det kan vi vel motstridende kunne medgi at den hvite rase (unskyld de formastelige ord) i menneskehetens nyere historie har vært blandt de fremste når det gjelder kreativitet, - også i positiv forstand.

Om Quisling på spansk

Erik Norling

**Vidkun Quisling,
¿traidor o patriota?**
Itinerario político de un idealista

La Otra Europa

Vi har fått tilsendt denne interessante publikasjon fra Erik Norling, svenske bosatt i Spania. Gjennom et utdrag av Norlings brev som fulgte sendingen, lar vi ham selv fortelle om boken:

«... Jeg har skrevet en kort uppsatts (48 sider + 6 bilder) om Vidkun Quisling under titelen: «Vidkun Quisling, patriot eller föreder? En idealistisk politikers livslöp» på spansk. Den skal hedra hans minne nå 50 år etter han mördades. Jeg har brukt allt materiale jeg har ifra Dere, samt det siste Quisling skrev på Akershus. («Universistiske strötanker») som bekrefte mine tanker.

Quisling var en patriot, stor tenker og en stor Europeer. Han var definitivt ikke nasjonalsocialist på den tyske måten. Han var nærmere den kooperative livssynen... Legger stor vikt på Quislings motstand mot tyskerne og hans sterke nasjonelle og religiöse instilling.

Jeg har også oversatt til spansk hans Europapakt. Vi får se ved Dere synnes om dette. Jeg har i alle fall skrevet den med mitt hjerte efter-

som V.Q. representerer for meg den störste mann Norge (og Norden) har haft dette sekelet.

Jeg kanskje er romantisk, men... ibland föll det tårar ner jeg leste om hans siste dager, spesielt de siste brev til Maria. Å, hvor han ble behandlet av mobben. Hvor kunne hatet bli så stort? Hvor kunne nordmannen mörde den störste patriot Dere hadde. Dette er nok del av Quislings gåte...»

Norlin forteller at det ervanskelig også i Spania å få ut «kontroversielle» ting på de store forlagene. En gruppe akademikere har derfor startet et Historisk Institutt. De fleste medarbeiderne er politiske historieprofessorer. Dette skal prøves finansiert gjennom utgivelse av slike skrifter som omtales her, og som er det første i serien «Det andre Europa». (La Otra Europa).

Fordem som ønsker en oppmerksomhet til en spanskta- lende venn, burde dette være en god idé. Vi minner om at det snakkes spansk også i Argentina. INO-kontoret vil være behjelpelig med å skaffe boken. HaWa

A star is born ...

(Forts. fra side 1)

Dette kunne de gjøre gjennom det tyske Røde Kors. De ble kalt front søstre og deres virksomhet strakte seg fra Svartehavet til Nordkalotten. Det har aldri vært reist tvil om at de behandlet «venn og fiende» med samme omhu.

Vi har nevnt englen Astrids adgang til media. Den omfatter også Aftenposten. Her har hun utdypet den humane etikk - ikke minst i sammenheng med Røde Kors' virksomhet. På frigjøringsdagen, 8. mai i 1995 skriver hun under vignetten *1 dag* med overskrift «Krig, fred og humanisme» ganske riktig:

«To prinsipper er helt grunnleggende; Humanitet og upartiskhet. Røde Kors utfører humanitært hjelpearbeid uten forskjell på venn eller fiende.»

Etter å ha presisert at veien til fred ikke går gjennom gjengjeldelse, fastslår hun at:

«Røde Kors' innsats i Norge under krigen var upartisk. Hjelp skulle ytes der hjelp var nødvendig, både til venn og fiende.»

Mange vil kanskje ta dette siste med en klype salt, men det hun litt senere anfører, er det ingen tvil om. Hun sier:

«Uten høy aktivitet under krigen, ville man heller ikke maktet det enorme, hjelpearbeid etter krigen. En viktig sak for Røde Kors' gjennomslagskraft var at tyskerne hadde undertegnet Genèvekonvensjonene. Dermed hadde de også akseptert at Røde Kors måtte ha et visst handlingsrom.»

E.A.N.H. (Englen Astrid Nøklebye Heiberg) forteller at det er 50 år siden Norge sist var i krig, men at vi allikevel (!) bør føle ansvar for å motvirke krig også utenfor landets grenser, og hun nevner tidsriktig Tsjetsjenia, Bosnia og Rwanda - og avslutter:

«Med den avstand vi i dag har til slike konflikter, er det lett å se behovet for hjelp på begge sider av frontlinjene. Det er kanskje ikke like lett å se når man selv er part i krigen. Men humaniteten er ikke mindre viktig av den grunn.»

E.A.N.H. er ikke bare engel, hun er også psykiater, og hun vet hva herskermennesker er. Det forklarer hun i Aftenposten 24/11 -95 - også under vignetten *1 dag*: Det er insektlignende vesener med hardt skall uten fast struktur inni. De mest synbare opptrer i gjenger, i nynazistgrupper og i motorsykkelmiljøer.

Mange har gjort andre er-

Frontsykepleierskene

Av O. B. Drammen

Avisen Folk og Land viet i nr. 3/95 en helside til omtale av Røde Kors sykepleierskene som meldte seg til tjeneste for arbeide med syke og sårede under siste krig.

Disse ble etter krigen trukket for retten og dømt til tvangsarbeid på helt opp til tre års varighet. Dette til tross for at Den internasjonale Røde Kors komiteen i 1945 anmodet norske myndigheter om ikke å straffe dem, fordi Genevekonvensjonene ikke ga adgang til dette. Norge var det eneste landet som trosset anmodningen.

45 år etter frigjøringen, i oktober 1990, kom Norges Røde Kors med en beklagelse i form av en pressemelding som kon-

kluderte med at sykepleierskene ikke burde vært tiltalt.

Det ville være naturlig å mene at sykepleierskene i løpet av de etterfølgende år hadde fått sine forhold regulert ved en erstatning, og bladet gjengir i faksimile et brev av desember -94 fra Wilh. R. Ovind til Røde Kors nettopp om dette spørsmål. Det er rimelig Ovind ble mer enn forundret over svaret han fikk fra President Astrid Nøklebye Heiberg, som sier at slikt sanitetspersonell etter norsk rettsopfatning skulle betraktes som landssvikere, og straffes!

Med pressemeldingen fra Røde Kors av 1990 i tankene virker presidentens uttalelse mer enn underlig, og en må spørre seg: Hva mener Røde Kors egentlig?

faringer. De mest despotiske herskere i moderne tid har vært ensomme mennesker og deres ugjerninger har vært overveldende. Nøklebye har glemt dem. Det er jo også snart 10 år siden de måtte stoppe for å trekke pusten. Den historiske hukommelse er bekvemt kort. Det mest inhumane system som har ridd vår klode - kommunismen - og de mest utpregede herskermennesker - kommunistlederne - de har fått pusten igjen. De er på full fart inn i ledelsen i østeuropa. Motor-sykkelgjengene er myke som snegler og like raske i forhold.

Motpolen til disse maktmenneskene (jeg håper fru en inkluderer de kommunistiske mål- og middelbærerne) er det hjelpende menneske:

«Det har vokst ut av sin frykt for å bli alene og forlatt, har lært å ha tillit til andre mennesker, og har gjennom det utviklet evne og vilje til å vise samhörighet og medfølelse med andre, også ut over sin egen nære

krets».

Jeg er ikke i tvil om at fru Heiberg har et like sterkt ønske som storparten av oss om å være og bli akseptert som et godt menneske. Uansett hennes rolle som psykiater, president eller engel. På et av feltene må det svikte noe. Hun greier nemlig å presentere ovenstående (og meget mer av samme slag). Hun gikk jo for åpen scene løs på Israels ambasadør for tortureringen der nede. En frisk innsats. Dette på samme tid som hun - kald som en polar istapp - med vennlig hilsen og på tvers av moderorganisasjonen gir nedenstående svar på en henvendelse om de norske front-søstrenes forhold og straffer under og etter krigen. Hennes tidligere stortingskollega Hanna Kvanmo, vil kunne bekrefte at Englen i beste fall er feilinformert.

Dette ble behandlet i Folk og Land nr. 3/95.

President Nøklebye Heibergs brev er gjengitt nedenfor.

With: R. Ovind
Bjønsetjerne Bjønsetergate 21
3044 Drammen

Norges Røde Kors:

VEDR. FRONTKJEMPESYKEPLEIERNE UNDER ANNEN VERDENSKRIG

Mange takk for brev av 12. desember, hvor du reiser spørsmål om frontkjempesykepleierne har fått oppreisning og erstatning for alt de måtte gjennomgå for sin innsats i humanitært arbeide. Du refererer til prinsippet om at Røde Kors skal hjelpe alle trengende, uansett nasjonalitet, rase eller politisk overbevisning.

Ingen Røde Kors søster eller noe sanitetspersonell i det hele tatt, er blitt straffet i Norge fordi de har pleiet sårede eller syke på østfronten, men fordi de valgte å stille seg til tjeneste for et land som var i krig med Norge. Det er ingen ting i Genèvekonvensjonene som kan tolkes dit hen at sanitetspersonell under krig kan velge hvorvidt de vil stille seg i sitt eget lands eller fiendens tjeneste. Etter norsk rettsopfatning ble derfor sanitetspersonell i tysk tjeneste betraktet som landssvikere og skulle straffes. Det faktum at de var i sanitet og ikke i de væpnede styrker, var et moment som kom til uttrykk i straffeføttingen, og av den grunn fikk de fleste en betraktelig mildere straff enn vanlige landssvikere.

Det ligger utenfor Røde Kors-bevegelsens oppgave å ta stilling til det forhold som førte til at disse sykepleierne ble dømt for landssvik. Vi beklager derfor at vi ikke har muligheter til å gjøre noe i den saken du tar opp.

Med vennlig hilsen
NORGES RØDE KORS
Astrid Nøklebye Heiberg
Astrid Nøklebye Heiberg
President

James Bond og ...

(Forts. fra side 1)

til England. Der fikk han en sønn, og hva er mer naturlig enn at sønnen blir en kriger for Secret Service mot Sovjet.

Nå etter femti år har faktisk Hitler vunnet felttoget mot øst. Bolsjevikimperiet har nedlagt seg selv og gitt Hitler rett. Og de døde velter ut av skapene og skaper uro. Churchill har tusener av kosakkers liv på samvittigheten. Disse er i dag det frie Ruslands helter, for nå på slutten av århundret har de røde tapt og de hvite vunnet. Kan da kosakkens sønn være en agent i britisk tjeneste uten å komme i konflikt med sin fars idealer og sin stammes døde krigere?

Har dette kosakk-NS-barnet noe annet valg med sitt liv i England enn å føre et dobbeltliv? Han kan på den ene siden jobbe sammen med 007 og være en helt etter engelske mål; teknisk briljant men uten lidenskap. På den andre siden er han lidenskapelig. For hans hjerte tilhører de døde, de som ble forrådt og som Vesten har prøvd å gjøre til ikke-mennesker; nazister. Hans hevn er så stor at han får en guddoms kraft. Han er som guden Janus, et kalle- navn han også bærer i filmen. Janus er guden med de to ansikter. I løpet av handlingen, i dobbeltlivets hete, får han også fysisk janus-ansikt. Den høyre siden blir vansiret, den venstre forblir mandig perfekt. Alle NS-etterkommere føler seg beslektet med kosakkens sønn.

Bærer filmen snev av virkelig uhygge - den som verden levde med under den kalde krigen? Norske NS-etterkommere må gjerne se den siste James Bond-film. For hvis noen skulle sitte på hevn-tanker, så vil de bli som søndagsskolebarn med uskyldige røverdrømmer i forhold til kosakkbarnets ønske om å tilintetgjøre London.

Teppe- og møbelrens

Kvalitetsarbeide med kvalitetsutstyr.

Rensing av heldekk- og løstliggende tepper.

RENSER - SKYLLER OG IMPREGNERER

Hele Østlandet - Forhåndstilbud.

Rolv Olsen,
Tlf. 94 488 87 29(mobil)

Fredsgeneralen ...

(Forts. fra side 1)

Riste forbigår de to viktigste dokumenter for de alliertes besettelse av Norge - avtalen utenriksminister Lie undertegnet med Storbritannia, USA og Sovjet 16. mai 1944 og den avtalen Norge inngikk med britene 20. juli 1943. Riste forbigår også avtalen mellom Stalin, Roosevelt og Churchill fra Teheran i 1943. Denne avtalen var en av årsakene til at Norge måtte oppgi krav i de tyske militære arsenalene i Norge. Etter Teheran arbeidet finansminister Henry C. Morgenthau en plan som skulle gjøre Tyskland til et agrarland etter krigen. En plan som ville tilintetgjøre Tyskland som stat. En plan som skulle føre til at Tyskland bare kunne brødfø 60% av sine innbyggere de øvrige 40% skulle dø. Planen til Morgenthau gikk ut på at Tyskland aldri skulle bli i stand til å produsere våpen mere. Likeledes hemmeligholder Riste at de allierte, britene og USA, ønsket at Norge skulle bli militært og økonomisk avhengig av dem etter krigen. (Dette ble vi også helt til vi oppdaget oljen i Nordsjøen.)

Boken kunne vært en historisk gullgrube hvis Riste hadde ønsket å gi det norske folk fullt innsyn i de ulike avtalene som muliggjorde alliert okkupasjon av Norge og den norske Londonregjeringens konspirasjon med de angloamerikanske krigsførerne og ditto samarbeide med Sovjet.

Det er dog bemerkelsesverdige å merke seg at også britenes inntreden i Norge i 1945 var en operasjon med mye tøv og slendrian. En måtte gang på gang endre sammensetningen av de tropper som var påtenkt ulike oppgaver. Ikke en gang i slutfasen av krigen maktet Storbritannia å ha orden på sin planlegging og koordinering av tropper. Sett med norske øyne må dette være en påminnelse om at en i fremtiden ikke må satse på hjelp derfra.

Dessverre besto ikke dr. philos. Riste denne prøven utgivelsen av boken om Sir Thorne var, like lite som han har

bestått de prøver han har deltatt i ved utgivelsen av bøkene «London-regjeringen», «Norge i Krigsalliansen» og «Utefronten». Ikke en eneste gang nevner Riste den norske kapitulasjonsavtalen av 10. juni 1940. Dette selv om han må forstå og vite at det var denne avtalen som førte til, at det ble Sir Thorne og ikke Kronprins Olav som ledet troppene som besatte Norge 8. mai 1945. General Böhme og Tyskland kunne ikke overgi seg til den norske forsvarssjefen 8. mai 1945 fordi Norge hadde kapitulert for Tyskland fem år tidligere og avtalt ikke å delta i den pågående krig. Uansett hvor lite USA, Sovjet og Storbritannia overholdt folkerettslige avtaler måtte de overholde de militære og folkerettslige avtaler enkelte europeiske land hadde inngått med Tyskland under krigen. Følgelig ble intet besatt land befridd av sine egne styrker. Norge var intet unntak, men Norge er det eneste land i Europa som fortsatt hevder at det ikke kapitulerte betingelsesløst for Tyskland.

Avslutningsvis til boken om Sir Thorne vil jeg bemerke at den ikke inneholder et eneste ord om hans forhandlinger med gen. Böhme på Lillehammer i mai 1945. Men de samtalene hadde selvsagt ingen betydning for «historikeren» Riste når han skulle fortelle om Fredsgeneralen slik de norske maktthaverne ønsker at historien skal fortelles.

Norge må være det eneste land som har statsbetalte historikere som setter sin ære på spill ved å forsvare løgner, her Nygaardsvold-regjeringens om at den fortsatte krigen ute, selv om den ga forsvarssjefen, gen. O. Ruge, beskjed om å kapitulere hjemme 10. juni 1940.

Diktaturstaten Sovjet hadde statsbetalte «historikere». Disse er blitt fordømte av den vestlige verden. Hva vil skje med norske historikere som har latt seg bruke av den norske stat når sannheten en gang kommer frem? Det blir ikke mange Storkors å hente da. Derfor foreslår jeg at staten utdeler ordener til sine trofaste slitere før det er for sent!

Frontkjempere til filmen

Historiker som arbeider med en seris, historisk filmproduksjon om "Germanske frivillige i Waffen SS" ønsker kontakt med frontkjempere fra Norge, Sverige og Finland for samtaler - først og fremst om motivene for å delta.

Interesserte bes vennligst melde seg til:

Karl Höffkes
Höfer Weg 43

D-46 286 Dorsten, Tyskland

Telefon 0049 201 66 01 164, Fax: 0049 201 61 17 37.

Fight for freedom ...

(Forts. fra siste side)

Forsyning under Blehr

Mot Eivind Blehr, som var forsyningsminister fra februar 1942 til juni 1944, ble det anlagt spesiell sak om hans erstatningsplikt. Saken ble prosedert for Oslo Byrett i november 1948.

I et prosess-skrift uttalte Blehr: «Jeg benekter at det foreligger noen erstatningsplikt for meg, idet jeg ikke har voldt noen økonomisk skade. Tvert imot har jeg bevislig ved min holdning og mine handlinger tjent inn så store beløp for landet og folket, og hindret så store tap, at det etter en forsiktig beregning langt overstiger den samlede skade som Nasjonal Samlings organisasjoner og medlemmer beskyldes for å ha voldt.»

Blehers forsvarer, h.r. advokat, dr.juris Øvergaard kom bl.a. inn på varemått med Tyskland. Han nevnte at denne pr. 30. april 1945 viste «789 millioner kroner, som utgjorde det norske importoverskudd med tyskerne i okkupasjonstiden.»

Etter et stenografisk referat uttalte h.r. advokat Øvergaard under prosedyren:

«Dette importoverskudd betegner en nettogevinst for Norge, fordi Tysklands

clearingstilgodehavende fra okkupasjonstiden ikke blir tilbakebetalt av oss. . . »

(Forts. neste nr.)

Søkelys på revisorer ...

(Forts. fra side 3)

Ording laget han et utkast til «Elverumsfullmakt» I Samtiden side 350 for 1950 forteller Keilhau:

«Vårt utkast het det at «fullmakten» gjaldt de vedtak som er påkrevd for å vareta rikets interesser.»

Men dette anså vel oppdragsgiveren, Terje Wold, å være mangelfullt, for professoren skriver:

«Regjeringen innskjøtt det viktige ord a l l e, slik at ordlyden ble «fullmakt til å gjøre alle de vedtak som er påkrevd.»

Det må her understrekes at ordet «alle» ikke forekommer i det fullmaktsforslag som Hambro satte fram under Elverumsmøtet den 9. april 1940. Bl.a. Nygaardsvold og professorene Castberg og Skeie har hevdet at det på Elverum ikke ble votert over Hambros forslag.

Jfr. her Frede Castberg: «Minner» side 96:

«Men når det referat som sommeren 1940 i London ble satt opp - med rettelser i det opprinnelige (min understrekning) sier at fullmakten ble vedtatt, føler jeg meg ikke overbevist om at dette er riktig.»

FRONTKJEMPERBREV SØKES

I forbindelse med min undersøkelse av frontkjempernes posttjeneste (se Folk og Land nr. 1/2-95) er jeg interessert i å kjøpe brev fra norske frivillige. Det er konvoluttene (ikke innholdet) med stempler fra militærenhetene som er av interesse. Evt. beskrivelse eller fotokopier, gjerne med prisangivelse, bes sendt til

Advokat Karl U. Sanne

"Jounkershaff"

L-7481 Tuntange

Luxembourg

Telefon: 352-63 519

Våre fotoskatter

For et år siden fikk jeg i oppdrag å skaffe oversikt over alle fotografier som gjennom årene var kommet inn til INO's kontorer

Nå er disse fordelt i ca. 150 mapper som f.eks.: 7 forskjellige om Quisling, 35 på NS forskjellige avdelinger, 40 om frontkjempere, 6 om A.T., 38 på enkeltpersoner osv. . .

Det høres da kanskje ut til at; så er alt bra. Men disse fotografiene er bare en brøkdel av dem vi burde hatt. Kan du hjelpe oss? Så send enkeltbilder (filmer), gjerne hele album, med klar beskjed om eventuell tilbakesending etter at vi har kopiert av, eller aller helst beskjed om at vi kan beholde det innsendte.

Og husker du noe i forbindelse med det enkelte bilde så skriv på baksiden, eller på annen måte: når, hvor, hvem o.l.

Adresser det til:

INO, Postboks 3229 Elisenberg, 0208 OSLO.

Vil du på forhånd gjøre muntlige avtaler så ring meg på tlf. 67 53 09 54 (Bjørn).

RETURADRESSE:
BOKS 32 39 ELISENBERG - 0208 OSLO

NR. 2 - 1996

Fight for freedom

DEL I

Av E. L., Oslo

Spørsmålet er reist hvorledes den 5-årige tyske okkupasjon av Norge hadde forløpet, hvis Nasjonal Samling og Vidkun Quisling ikke hadde trådt frem på arenaen. En samlet vurdering som omfatter den politiske såvel som den juridiske og økonomiske side bør vurderes i sammenheng. Her blir det kun anledning til å fremkomme med noen randbemerkninger.

La oss gå rett på sak. *Professor Johan Vogt* skrev en kronikk i Arbeiderbladet 02.09. 1964 under overskriften: «Tysk okkupasjon i relieff.» Her fremgår hva vi hadde i vente uten innblanding av den nasjonale regjering i Norge, nemlig dette:

«Det var bare ett alternativ for det opprettede Quislingregime, nemlig omdannelse av Norge til et protektorat, i likhet med de okkupasjons-systemer som man fikk i Nederland, Bøhmen og Polen. Vi ville i dette tilfelle hatt et langt større tap av menneskeliv enn hva vi faktisk fikk. . . »

. . . «Vi vet nu at han i krigens siste par år bare vek tilbake for et brudd med tyskerne, fordi alternativet for hans styre ville bli et protektorat, hva som ville ha påført det norske folk overmåte store byrder. . . »

Det kan dvelles litt ved dette punkt. I *professor Hans Fredrik Dahls* bok: «Vidkun Quisling, en fører for fall» kommer han inn på dette emne på side 420:

«Professor G. von Mende i Rosenberg-ministeriet, som han antagelig møtte i Berlin på hjemmeveien fra Østerrike, fortalte noen år etter krigen at Quisling i sine tunge stunder flere ganger innviet ham i sine fortvilelser, blant annet overveide han å «gå i illegalitet som nasjonal opposisjon mot tyskerne». Tanken på de tyske represaliene avholdt ham imidlertid fra slike drastiske aksjoner. De kunne utløse tilstander i Norge som dem i Polen eller Ukraina.» Tidspunktet for denne uttalelse var mai 1943.

Vår vei

I den uhyre vanskelige situasjon som vi befant oss i, måtte vårt mål være å handle så

klokt at vi kunne redde landets selvstendighet uten hensyn til krigens utfall, og i det hele sette alt inn på å frelse oss gjennom dette uvær med så små tap og ofre som mulig. Derfor var det nødvendig at det var to partier i landet. Vi måtte ha ett parti som kunne berge Norges selvstendighet hvis England skulle vinne, og et annet parti som gikk inn for å oppnå det samme hvis Tyskland skulle seire.

Under disse forhold forekom det meg at et parti som Nasjonal Samling hadde en viktig oppgave. Et flertall i vårt folk hadde imidlertid et annet syn på denne sak. Det ventet at alle mennesker i landet sluttet opp om England. Standpunktet var unektelig forståelig som en ureflektert reaksjon på okkupasjonen. Hvis imidlertid tyskerne ble seierherre og hele vårt folk tenkte som flertallet, ville Norge vært forlatt. Ingen ville da kunne hindre at landet i en eller annen form ville blitt innlemmet i Det tyske rike.

Vår kamp

Allerede fra begynnelsen av okkupasjonen var tyskerne misfornøyd med Nasjonal Samling. Partiet var i veien for deres planer, det var tydelig. Uten dette partiet ville Tyskland ha stått mer fritt i sitt forhold til Norge, både politisk og økonomisk. Nå var det bundet i ikke så liten grad. Quisling og statsrådenes arbeid for å bremse på de verdige tyske pengekrav, falt bl.a. ikke i tyskernes smak, det er vi sikre på. Hadde Quislings styre fratrudd, «ville trolig enhver bremse på pengeforbruket ha opphørt». *Morgenbladet*, 06.07. 1948. I en redegjørelse om Norges Banks forhold under okkupasjonen, som *sjefdirektør Rygg* ga i Kringkastingen 14.05.-45 sa han: «Heldigvis ble man reddet for mange inngrep, fordi tyskerne og NS sto mot hverandre.» Se *Aftenposten* for 15.05. 1945. Det kan nevnes mange positive saker som den nasjonale regjering fikk gjennomført under den tyske okkupasjon. Her bare noen få eksempler.

Sjøfart

Som *sjøfartsminister* lyktes det *kaptein Irgens* å hindre at tyskerne stilte den hjemmenværende handelsflåte på ca. 800.000 br.tonn for prisedomstol. At han oppnådde dette er alminnelig kjent. Jfr. «Irgenssaken», s. 137-38 og s. 146.

Da saken mot Irgens ble avgjort av Høyesterett i februar 1946, fremgikk det klart at Irgens ville søkt om avskjed, hvis handelsflåten ble stilt for priserett. Etter dette måtte tyskerne til slutt la planen falle om å la flåten prisedomme. Hadde dette derimot skjedd, ville det ha vært en nasjonal ulykke, uansett hvem som hadde vunnet krigen. Irgens hadde selv anslått verdien av de 800 000 tonn til 300 millioner kroner. (ca. 10 milliarder 1996 kroner)

Landbruk

Da saken mot *landbruksminister Torstein Fretheim* kom opp for Høyesterett i juni 1947 uttalte førstevoterende, dommer Gaarder, med tilslutning av de øvrige voterende at Fretheims «Varetagelse av norske skogeierinteresser overfor tyskernes krav har hatt gagnlige følger for landet», og at «den trening og sabotasje av hugst påbud til tyske behov som ble utøvet av forstvesenets folk i okkupasjonstiden, skjedde med domfelles vitende og med hans støtte». Dommer Gaarder uttalte som en alminnelig karakteristikk at Fretheims virksomhet som ren fagmann «har hatt positivt heldige virkninger for landets næringsliv.» Jfr. «Norsk Retstidende», 1947, s. 386, jfr. s. 353-57.

Handel

Under saken mot tidligere kommisarisk statsråd og sjef for *Handelsdepartementet*, *Sigurd Johannessen*, som ble behandlet ved Eidsivating lagmannsrett i mars 1947, uttalte retten (Solem) at Johannessen hadde «søkt å fremme norske interesser på best mulig måte», og at han hadde «søkt å hindre tyskernes utbytning av landet». Det ble bl.a. nevnt i dommen: «Tyske privatfirmaer søkte å trenge seg inn i fiskeomsetningen og ta fortjenesten fra nordmen-

Idrett og politikk

I idrettsverden er det blitt mer og mer vanlig å bruke video for å forbedre sine ferdigheter. Under spilllets gang skjer alt så fort og intenst at det er lett å overse alternative løsninger. At dommerne kan ha en annen oppfatning av lovligheten av deltakernes innsats enn de selv, resulterer ikke skjelden i kort av forskjellige valører.

Neste dag er gårsdagens resultat blitt til historie. Da er tiden kommet for analysering. Forberedelse til neste kamp. Hva gikk galt? Hva kan gjøres bedre? Ikke bare spillerne, men også dommerne går igjen som samme prosedyre. Da er det av avgjørende betydning at kampreglementet ikke forandres. Skulle vinnerne lage reglene etter at kampen var over, blir resultatet evig krangel.

Tilskuerne lar seg rive med i kampen. De ser helst at deres lag vinner og lar seg rive med av den siden som har størst fremgang. Noen, patriotene, vender ikke favorittene sine rygger. De støtter opp, om laget enn stuper.

Bak det hele står sponsorene. Det er de som finansierer idretten. Det gjør de ikke for moro skyld, iallfall ikke de på høyt plan. Valuta skal inn igjen i kassen. Maktposisjoner skal forbedres. Egennyten først. Dette er spill på et plan hvor også idretten brukes.

Når et lag gjennom femti år er blitt mistenkeliggjort og bakvasket av den kompakte majoritet som støtter seg til lover produsert av dommerne under kampen eller etter kampens slutt, er laget blitt så bortømt at enhver form for hvitvask synes umulig. Helt hvite er vel ingen, men stempelet «bistand til fienden i en krig Norge deltar i» synes i dag så horribelt at det burde kunne fjernes. Også tidligere Biskop Lønning er enig med oss i dette synet «De (gamle NS-folk) er utvilsomt i god tro når de hevder at Norge ikke lenger var i krig fra 10. juni 1940», sier Per Lønning i et innlegg i *Aftenposten* den 26.05.-95.

Rolv

nene. Dette fikk tiltalte hindret. Tiltalte ble oppmerksom på at det foregikk en ukontrollert eksport til Tyskland av varer som okkupasjonstroppene kjøpte opp utenfor de kvoter som var avtalt. Dette spørsmål tok tiltalte opp, og ved forhandling fikk han ordnet det slik at det ble godskrevet Norge i mellomværende med Tyskland 287 millioner i denne anledning.»

Forsyning under Ravner

Saken mot den tidligere kommisariske statsråd og sjef for *Forsyningsdepartementet*, *Øystein Ravner*, var ved samme anledning også oppe for Eidsivating lagmannsrett. Om ham uttalte retten at «han gikk helt og fullt inn for å verge norske interesser», og at han arbeidet «energisk for så vidt mulig å av-

verge de krav som ble stilt fra tysk hold». Retten uttalte videre at Ravner «har gjort en utmerket innsats i det viktige og vanskelige arbeid for å sikre landets forsyninger».

Økonomi

Ravners sak ble påanket til Høyesterett, hvor den ble behandlet samtidig med saken mot den tidligere kommisariske statsråd og sjef for *Finansdepartementet*, *Erling Sandberg*. Høyesteretts dom er av 1. oktober 1947. Førstevoterende var dommer Fougner, som bl.a. uttalte at Ravner og Sandberg i sine stillinger «i rikt mål har gagnet land og folk økonomisk og forsyningsmessig». Denne uttalelse møtte ingen motsigelse hos de øvrige voterende. Jfr. «Norsk Retstidende», 1947 s. 614, jfr. s. 615-21.

(Forts. side 7)

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Tirsdag og onsdag kl. 11-15. Telefon: 22 56 10 34.

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO.